

Lavbundsprojekter på Fanø?

Orienteringsmøde
17. september 2025

Varde
Kommune

Hvad er et vådområde- og lavbundsprojekt?

Varde
Kommune

Kvælstofprojekt = reducere kvælstof-udledning til havet (vandmiljø)

- Ekstensivering af driften på projektarealerne
- Overrisling af udefrakommende drænvand i projektområdet
- Omlægning af vandløb, så det hyppigere løber over – afsætning af næringsstoffer

Lavbundsprojekt = reducere CO₂-udledningen til atmosfæren (klima)

- Genskabelse af naturlig højgrundvandsstand
- Lukning af interne grøfter og dræn
- Omlægning af vandløb, så vandspejlet står naturligt højt – reducerer den drænene effekt

Det er et vilkår i begge projekttyper at afvandingen ikke på påvirkes negativt udenfor projektområdet!

På Fanø er det nok mest realistisk med et lavbundsprojekt...

Hvad er lavbundsjord?

Lavbundsjord er

- Lavtliggende jorde i enge og moser i ådale og strandenge
- Har (haft) en naturlig høj grundvandsstand - skaber iltfattige forhold i jorden
- Har (stadig) et stort indhold af organisk materiale (nedvist nedbrudt plantemateriale = tørv) - da vandet pga. de iltfrie forhold hindrer forrådnelse af plantematerialet

Tørven rummer store mængder CO₂.

Hvorfor skal grundvandsstanden genskabes?

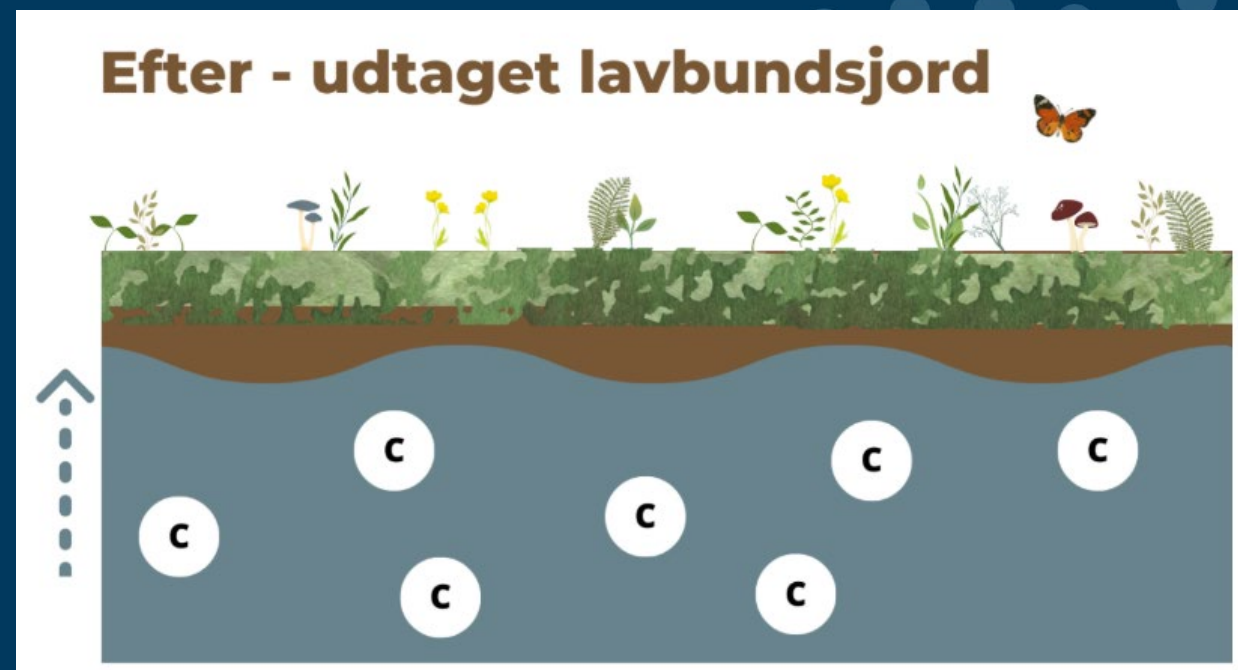
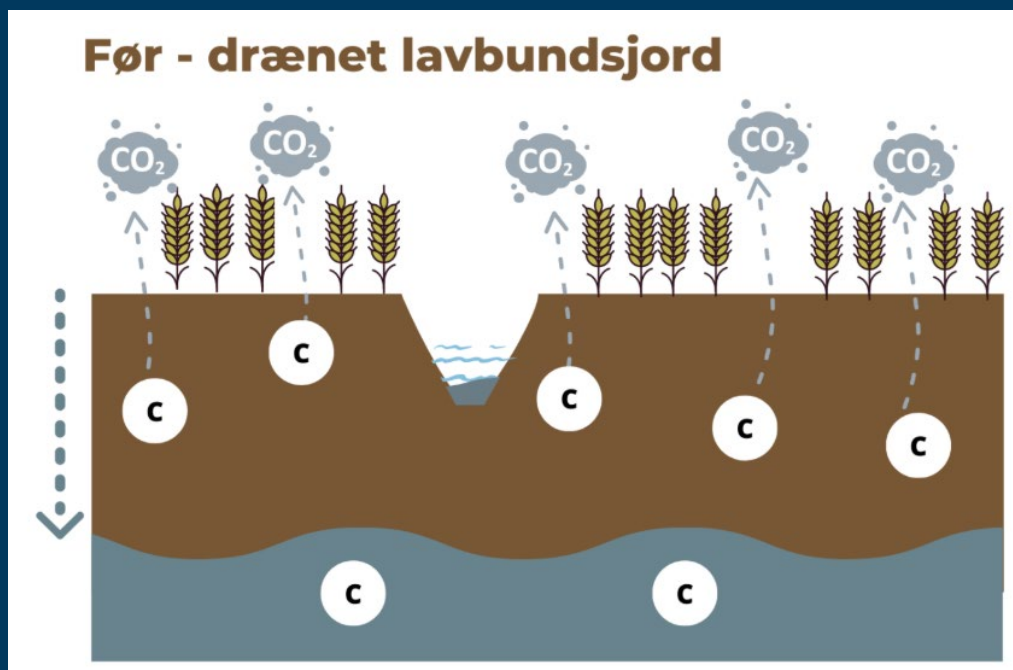

Varde
Kommune

Ved dræning så sænkes grundvandsstanden

- der tilføres ilt til jordmatricen
- medfører hurtigere nedbrydning af tørv
- betydelige udledninger af CO_2 til atmosfæren

Jordbearbejdning mange dobler udledningseffekten

Projektet Blå Skove - saltmarskens potentiale som klimabuffer

Varde
Kommune

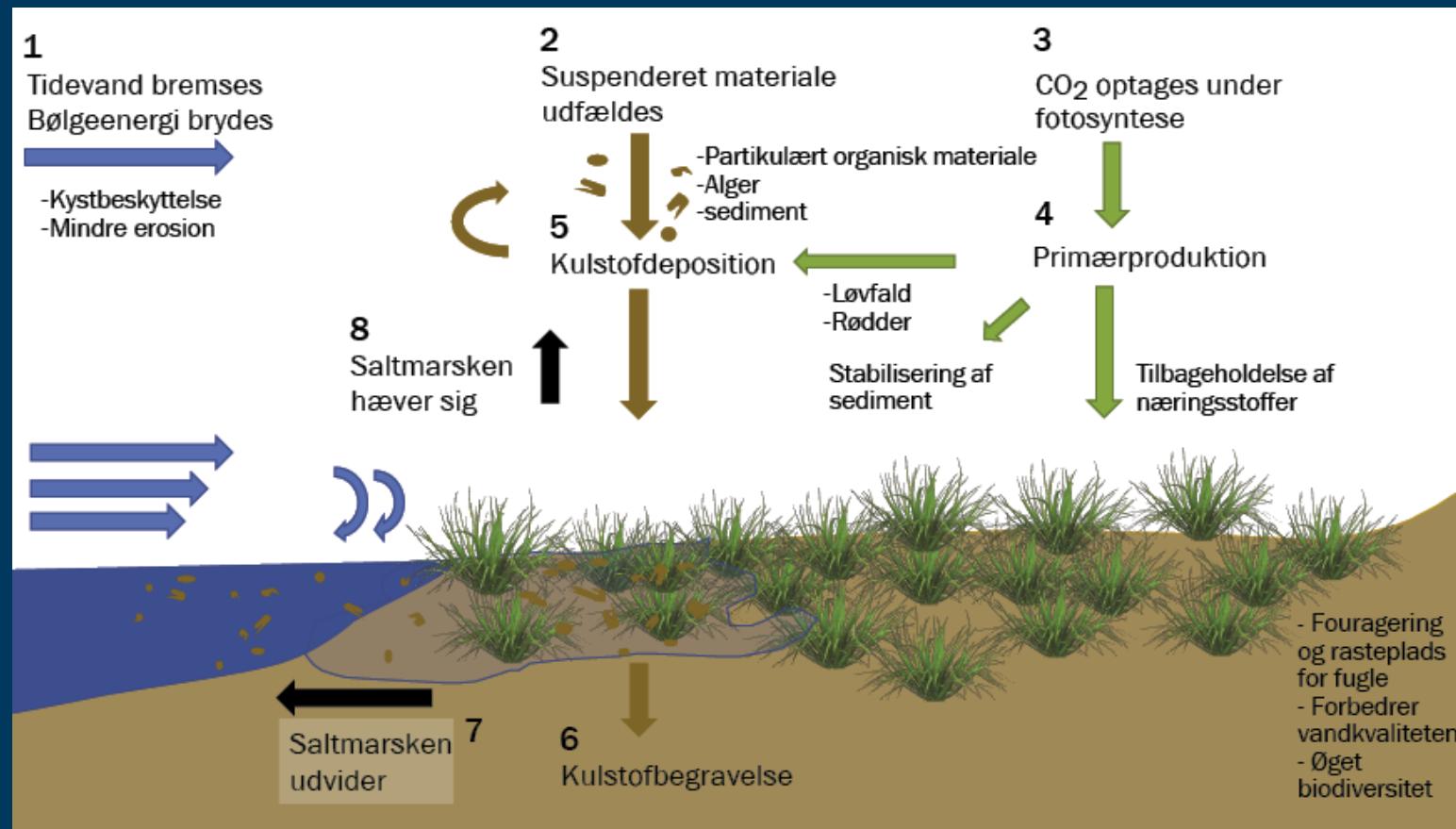
Kontinuerlig effektiv CO₂-lagring pga. periodiske saltvands oversvømmelse – understøtter de iltfrie forhold i enge med høj grundvandsstand

Tørveopbygningen sker ved:

- Traditionel vegetationsopbygning (høj produktion i saltmarsken = produktion > nedbrydning)
- Sedimentation af organisk materiale (alger mm) fra havet

Saltmarksen hæver sig gradvist = kan blive ved med at akkumulere og oplagre kulstof (mange andre økosystemer mættes af kulstof).

Gør at saltmarsker oplagrer 30-50 gange mere kulstof i jorden end skovbunden på land.

Hvad er forløbet efter omlægningsplanen?

FORUNDERSØGELSE (tager normalt 1-2 år)

- Teknisk forundersøgelse – er det teknisk muligt?
- Ejendomsræssig forundersøgelse – er der lodsejeropbakning?
- Omkostningseffektivitet – er der penge nok?

Forundersøgelse fører ikke nødvendigvis til realisering!

REALISERING (tidshorisonten afhænger meget af jordfordelingen)

- Afklaring af kompensationsønsker og evt. jordfordeling - projektaftaler
- Detailprojektering
- Myndighedstilladelser
- Udbud og anlægsarbejde

Fanø Kommune vil stå som projektejer- og projektleder og være inde over lodsejersamtalerne, men vil benytte en konsulent til forundersøgelse og realiseringsprojektet

Teknisk forundersøgelse

Varde
Kommune

Beskrivelse af de nuværende forhold

- Naturindhold, tekniske anlæg, arealanvendelse mm.
- Hvordan er afvandingen i dag (vandløb, grøfter, dræn, grøblerender m.m.)
- Hydrologisk model af nuværende grundvandsforhold (grøft- og drænopmålinger)

Forslag til indsatser – kan fx omfatte:

- Hævning af vandspejl i vandløb (genslyngning eller udlægning af grus)
- Lukning af interne grøfter og dræn
- Udefrakommende dræn og grøfter håndteres – føres om muligt på terræn, fordelerrender, afvæргеogrøfter m.m.

Effektberegninger

- Reduktion af CO₂-udledning (hævning af grundvandsspejl)
- Kvælstofreduktion
- Risiko for fosforudledning (midlertidig risiko ved vådgøring af dyrkede/fosforrige jorde)

Konsekvensvurdering

- Naturindhold, tekniske anlæg mm.
- Afvandingssituation – afvandingsmodel af de fremtidige forhold

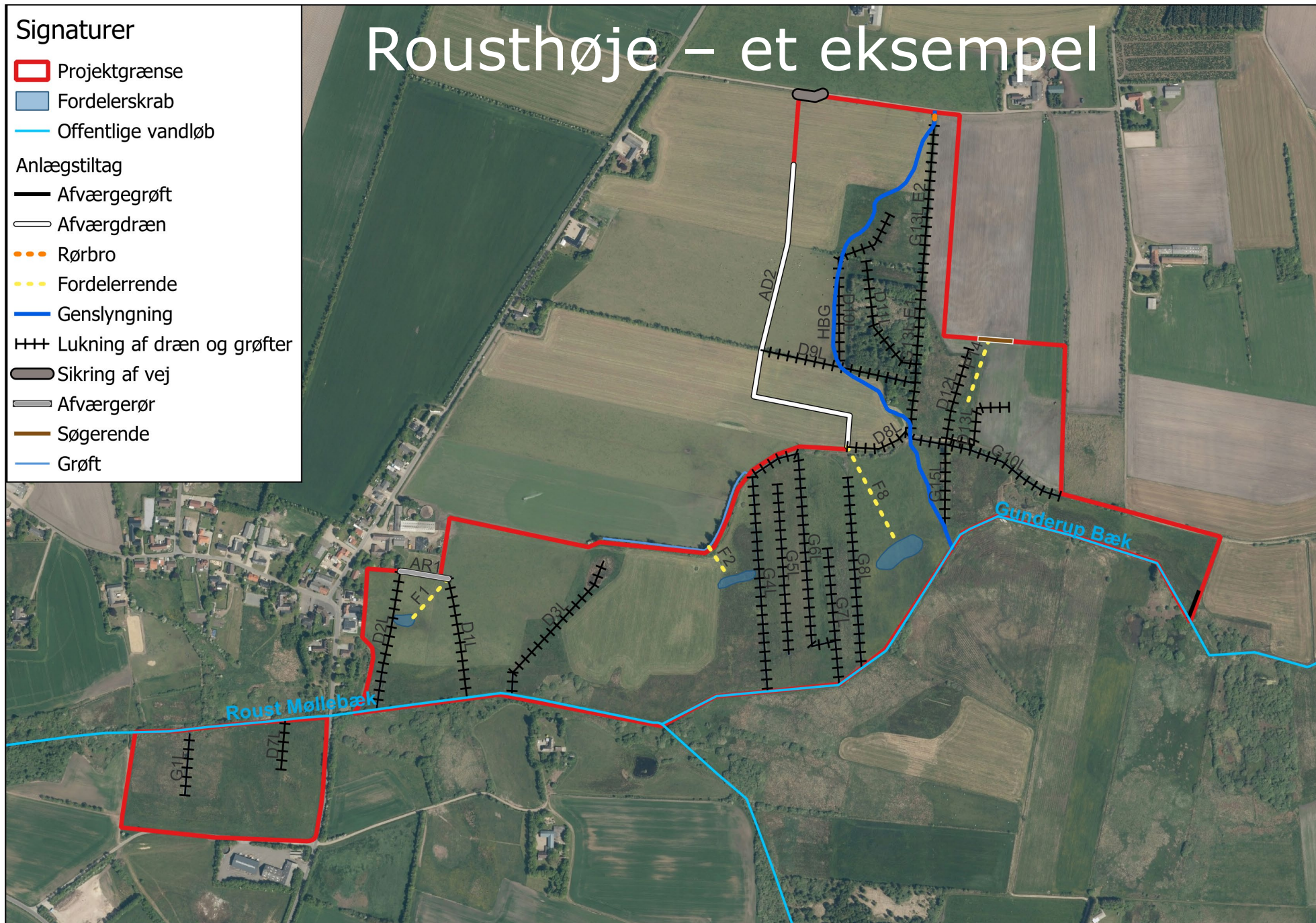
Signaturer

- Projektgrænse
- Fordelerskrab
- Offentlige vandløb

Anlægstiltag

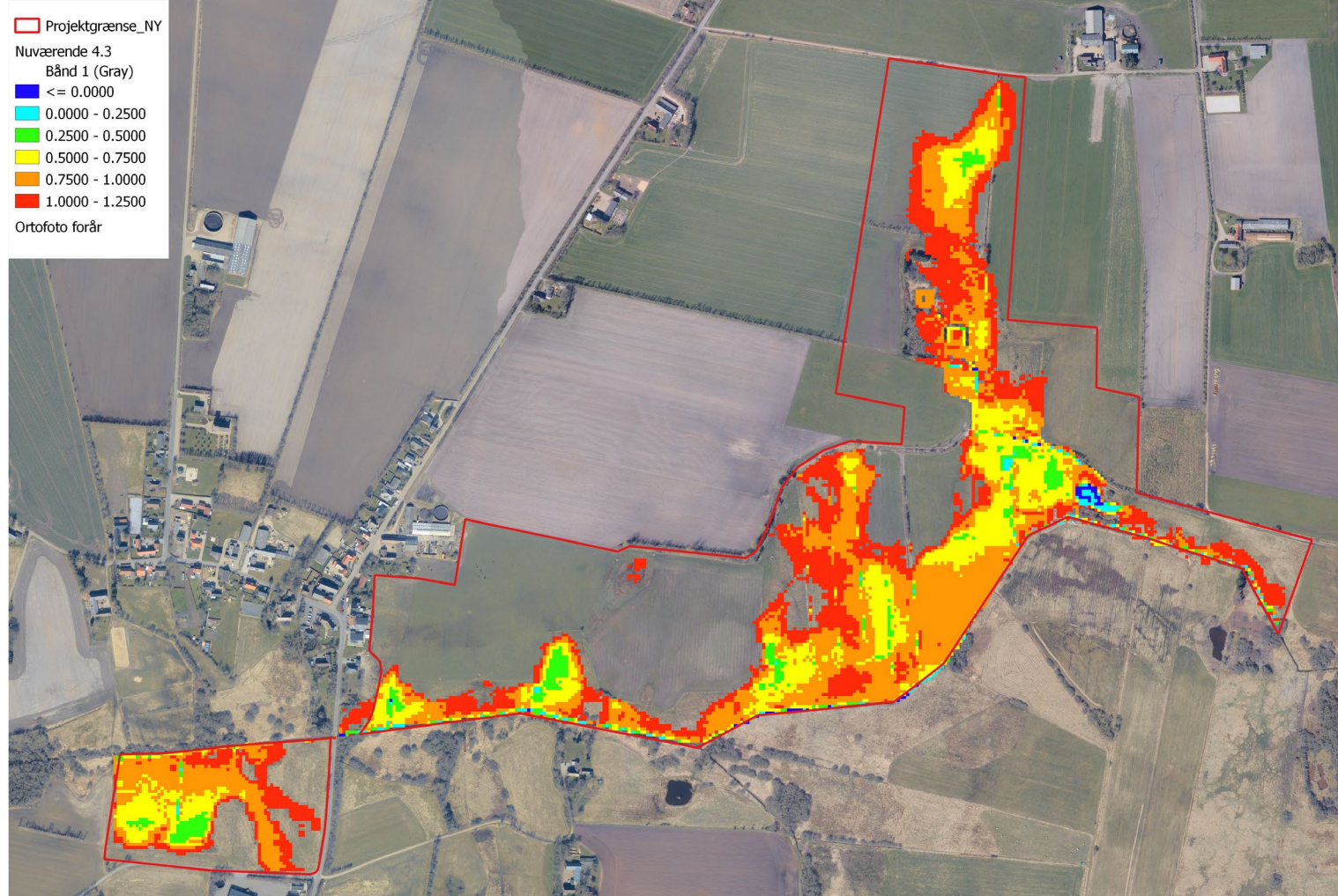
- Afværgegrøft
- Afværgdræn
- Rørbrø
- Fordelerrende
- Genslyngning
- Lukning af dræn og grøfter
- Sikring af vej
- Afværgerør
- Søgerende
- Grøft

Rousthøje – et eksempel

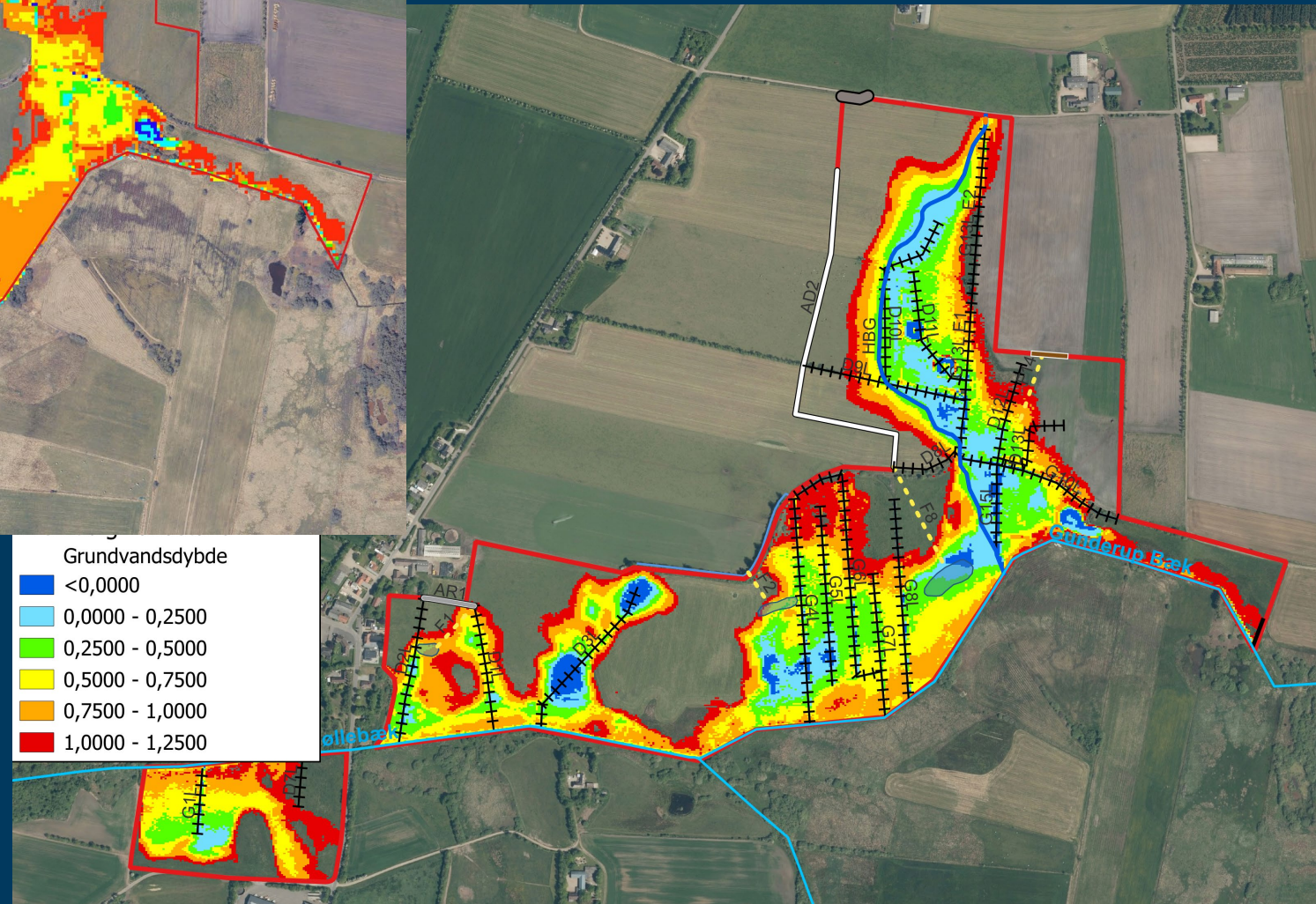
Varde
Kommune

Projektgrænse_NY
Nuværende 4.3
Bånd 1 (Gray)
<= 0.0000
0.0000 - 0.2500
0.2500 - 0.5000
0.5000 - 0.7500
0.7500 - 1.0000
1.0000 - 1.2500
Ortofoto forår

Varde
Kommune

Grundvandsdybde
<0,0000
0,0000 - 0,2500
0,2500 - 0,5000
0,5000 - 0,7500
0,7500 - 1,0000
1,0000 - 1,2500

Ejendomsrættlig forundersøgelse

Skal klarlægge lodsejernes holdning til projektet

- Ønsker lodsejer at deltage eller ej?
 - Hvilke forslag og ønsker har lodsejer til projektets udformning?
 - Ønsker til kompensation? – Anita fortæller mere senere
-
- Ingen binding for lodsejer i forundersøgelse
 - hverken til deltagelse, valg af kompensation
 - Der er mulighed for at ændre mening senere – men ønsket er at få et realistisk billede af holdninger og ønsker til et projekt

Omkostningseffektivitet

Får kun penge efter hvor meget enten CO₂- eller kvælstofudledningen reduceres med som følge af projektet.

	N-vådområder	Lavbund
Referenceværdi	5100 kr./kg N	20.000 kr./t CO ₂ -ækv.
Effektberegning	xx kg N	xx t CO ₂ -ækv.
Maksimal budgetramme	xx * 5100 kr.	xx * 20.000 kr.

Budgetrammen skal dække alt fra detailprojektering, projektstyring, anlægsarbejde og lodsejerkompensation